

Ruben Willaert
restauration & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Coupure 298 (Gent, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2021D335
April 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.4	Assessmentrapport.....	12
1.4.1	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.4.1.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.4.1.2	Geplande werken.....	14
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	20
1.4.2.1	Landschappelijke situering	20
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	24
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	25
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	26
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis.....	27
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	27
1.4.3.2	Historische context.....	31
1.4.3.3	Cartografische bronnen	35
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	42
1.5	Synthese	45
2	Bibliografie.....	46

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven.....	14
Figuur 5: Te slopen zone weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 6: Synthese geplande werken	17
Figuur 7: Doorsnede met aanduiding van de verschillende tuinniveaus in het noordelijk terreindeel (bron: opdrachtgever).	17
Figuur 8: Doorsnede N-Z op Twaalfkameren. Op het plan is duidelijk te zien dat de noordelijk gelegen tuinzone lager is gelegen (links op doorsnede). De zone waar de fietsenberging wordt voorzien is gelegen op het gelijkvloers niveau (centraal op doorsnede), de nieuwe liftput en kelder situeren zich rechts op de doorsnede.	18
Figuur 9: Inplantingsplan niveau -1 (bron: opdrachtgever).	19
Figuur 10: Inplantingsplan gelijkvloers (bron: opdrachtgever).	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 15: Hoogteverloop, W-O.....	23
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	25
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	26
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).....	27
Figuur 20: Archeologienota's binnen een straal van 300 meter weergegeven op de orthofot, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het plan van Jacob van Deventer, ca. 1560 (Bron: KBR).	36

Figuur 22: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Braun & Hogenberg, 1572 (Bron: KBR).	36
Figuur 23: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan in Sanderus' Flandria Illustrate, 1641 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).	37
Figuur 24: Zicht op Akkergem, anoniem schilderij uit de 17e eeuw (STAM Gent).	37
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op het plan van G.Goethals, 1796 (Bron: NGI Cartesius).	39
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op het plan van Saurel, 1841 (Bron: NGI Cartesius). ..	39
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	40
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op het plan van Saurel, 1878 (Bron: NGI Cartesius). ..	40
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	41
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	42
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	43
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	43
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	44
Figuur 36: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	44

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

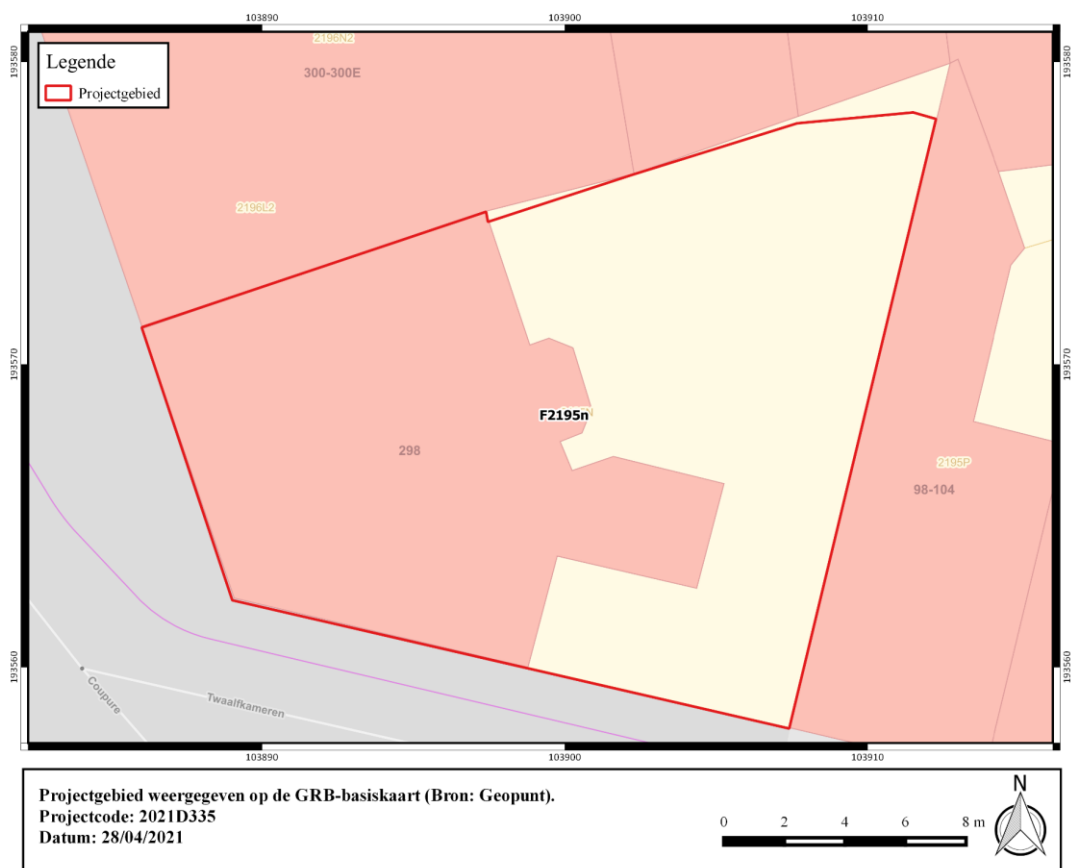
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

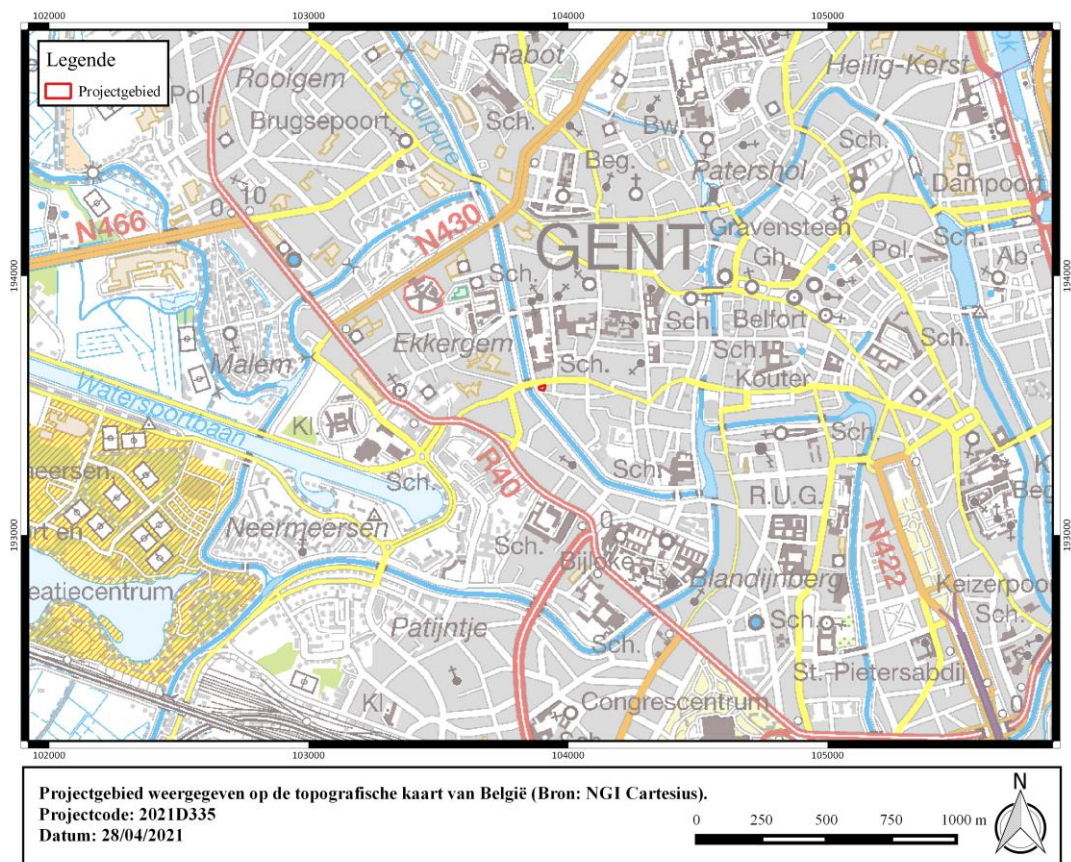
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	/
	Postcode	9000
	Adres	Coupure 298 9000 Gent
	Toponiem	Coupure 298
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 103882 Y _{min} = 193557 X _{max} = 103916 Y _{max} = 193580
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Gent, Afdeling 15, Sectie F, nr. 2195n Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Gent. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 339 m², de geplande werken hebben betrekking op een oppervlakte van ca. 200 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Coupure 298 Gent werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

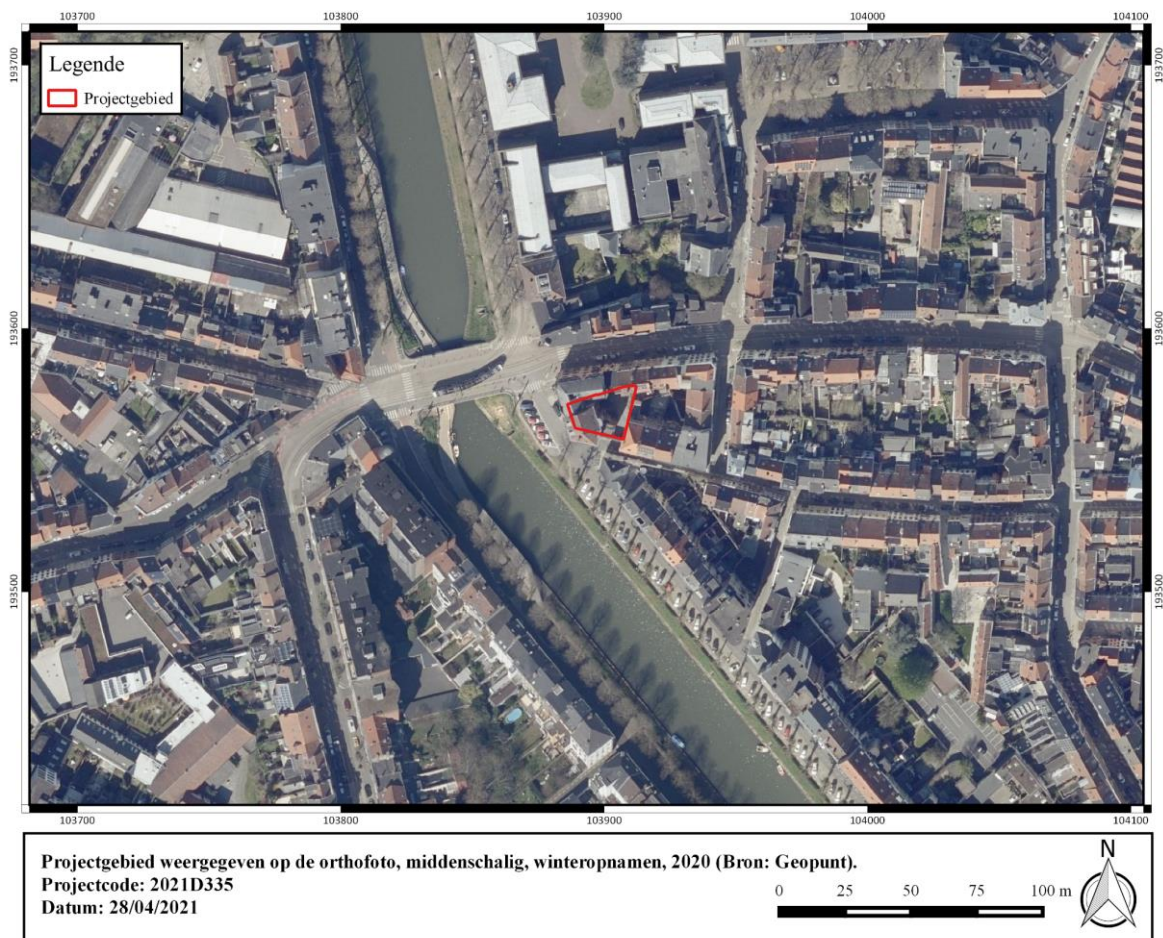
Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Gent, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het terrein grenst ten westen aan de Coupure en ten zuiden aan Twaalfkameren. Ten noorden grenst het plangebied aan bebouwing langsheen de Papegaaistraat. Precies ten westen van het plangebied loopt de Coupure, die de Leie verbindt met de Brugse Vaart. De stadskern van Gent (Korenmarkt) situeert zich ca. 870 meter ten noordoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 339 m².

Binnen de projectgrenzen situeert zich een burgerhuis met drie bouwlagen uit het vierde kwart van de 19^e eeuw. De aanbouw aan de kant van de Twaalfkamerenstraat is een teruggetrokken volume t.o.v. de straat, en is een latere toevoeging van 2 bouwlagen die dateert uit het 2de kwart van de 20ste eeuw. Een lage muur met garagepoort maakt de verbinding tussen het gebouw en de buur met adres Twaalfkameren 100. Het hoofdgebouw is integraal onderkelderd. Onder de te slopen aanbouw is op heden geen kelder aanwezig. De totale oppervlakte van de huidige bebouwing bedraagt ca. 170 m², de rest van het terrein is verhard.

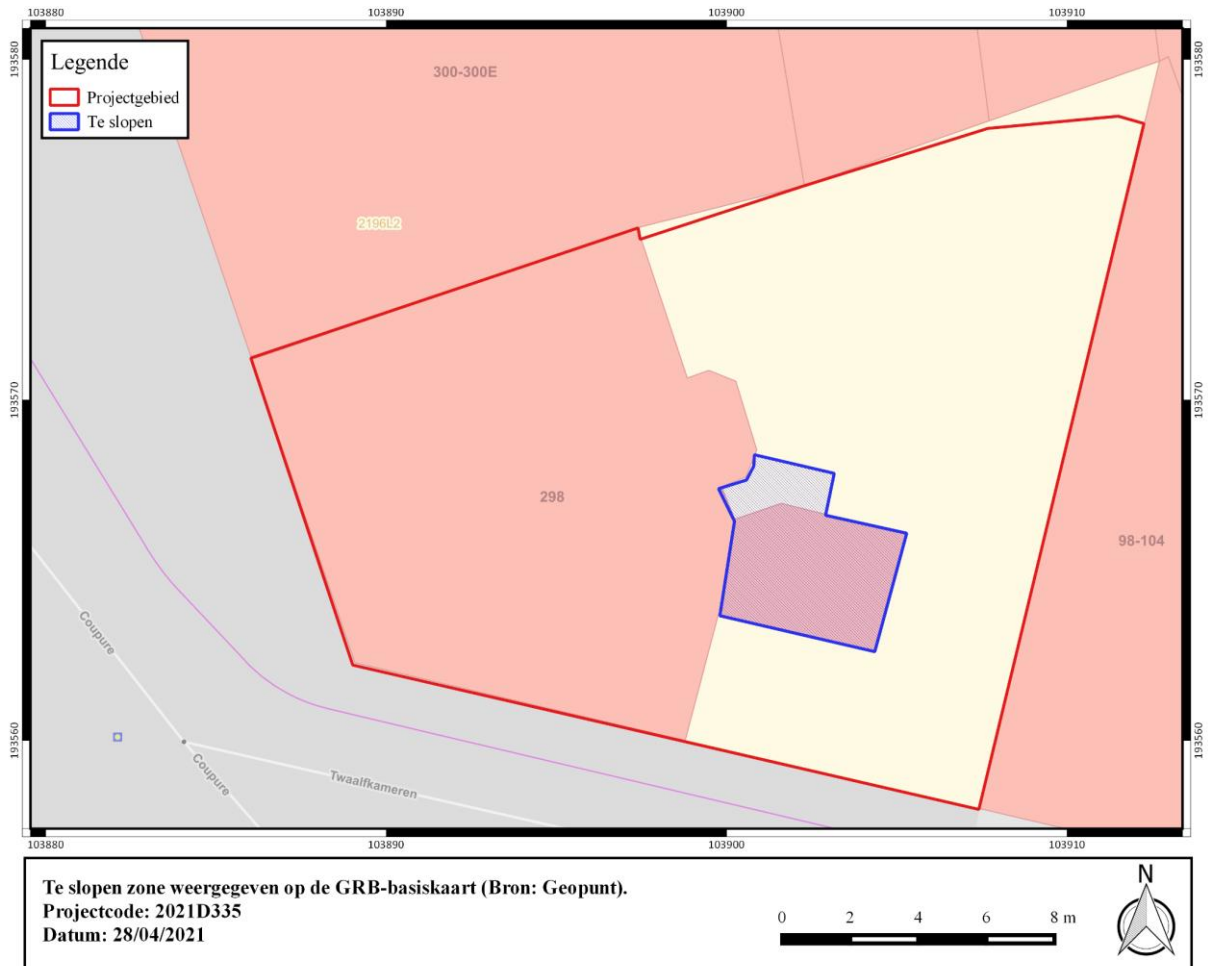

Figuur 4: Projectgebied weergegeven

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de gedeeltelijke verbouwing en sloop van de bestaande woning alsook de uitbreiding van het gebouw met een nieuw volume.

De te slopen zone betreft de aanbouw uit het tweede kwart van de 20^e eeuw die op heden in gebruik is als berging en toilet. De oppervlakte van deze sloop bedraagt ca. 20 m².

Figuur 5: Te slopen zone weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Na de sloop wordt een nieuw aanbouw voorzien over een oppervlakte van ca. 115 m². Het zuidelijk deel van deze aanbouw wordt onderkelderd tot op een diepte van ca. 3,5 m-mv, inclusief vloerplaat. De oppervlakte van dit nieuw keldervolume bedraagt ca. 65 m². Ter hoogte van de geplande liftput zal de bodemingreep lokaal nog ca. 80 cm dieper zijn.

Na de aanbouw wordt het gebouw omgevormd tot een complex van 5 wooneenheden waarvan 4 appartementen en 1 studio. Er wordt 1 duplex appartement voorzien op het gelijkvloers en niveau -1 van het bestaand gebouw, op de andere niveaus wordt per verdieping 1 groot appartement ingericht die het bestaande en het nieuwe volume met elkaar verbinden. Voor elke wooneenheid wordt een aparte berging voorzien op het niveau -1. Op het gelijkvloers zal een fietsenstalling van 15 m² gerealiseerd worden die plaats zal bieden aan 16 fietsen. Er wordt tevens een garage voorzien met parkeerliftsysteem voor 3 auto's. De technische inrichtingen zoals de personenlift, de fietsenberging en de autostaanplaatsen worden in het nieuw op te richten gebouw ondergebracht. Ook de septische put en de regenwaterput worden in het

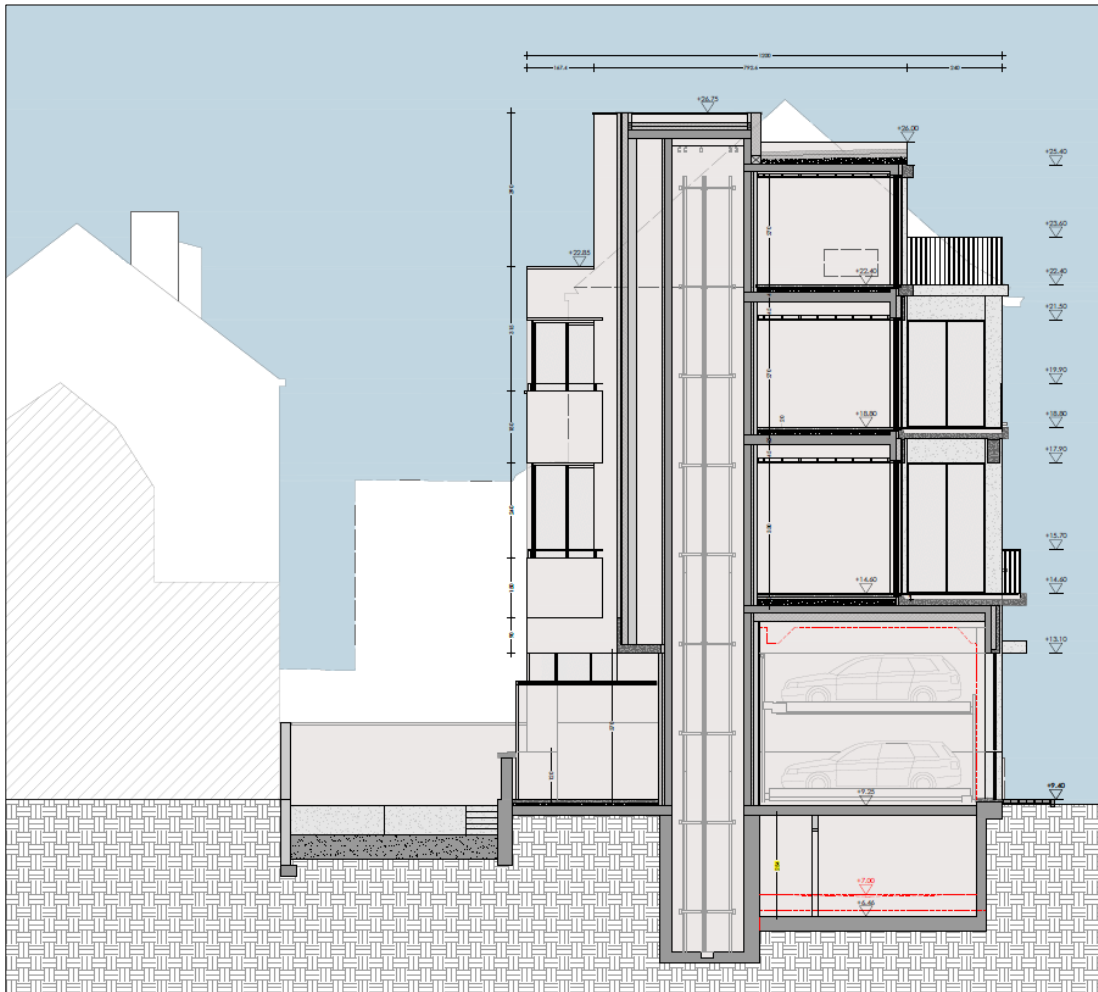

ondergronds niveau van de nieuwe aanbouw voorzien. De nieuwbouw wordt gefundeerd door middel van sleuffunderingen en een vloerplaat. De noordelijke muur van de aanbouw die de grens vormt met de lager gelegen tuinzone zal verderlopen tot op het niveau -1.

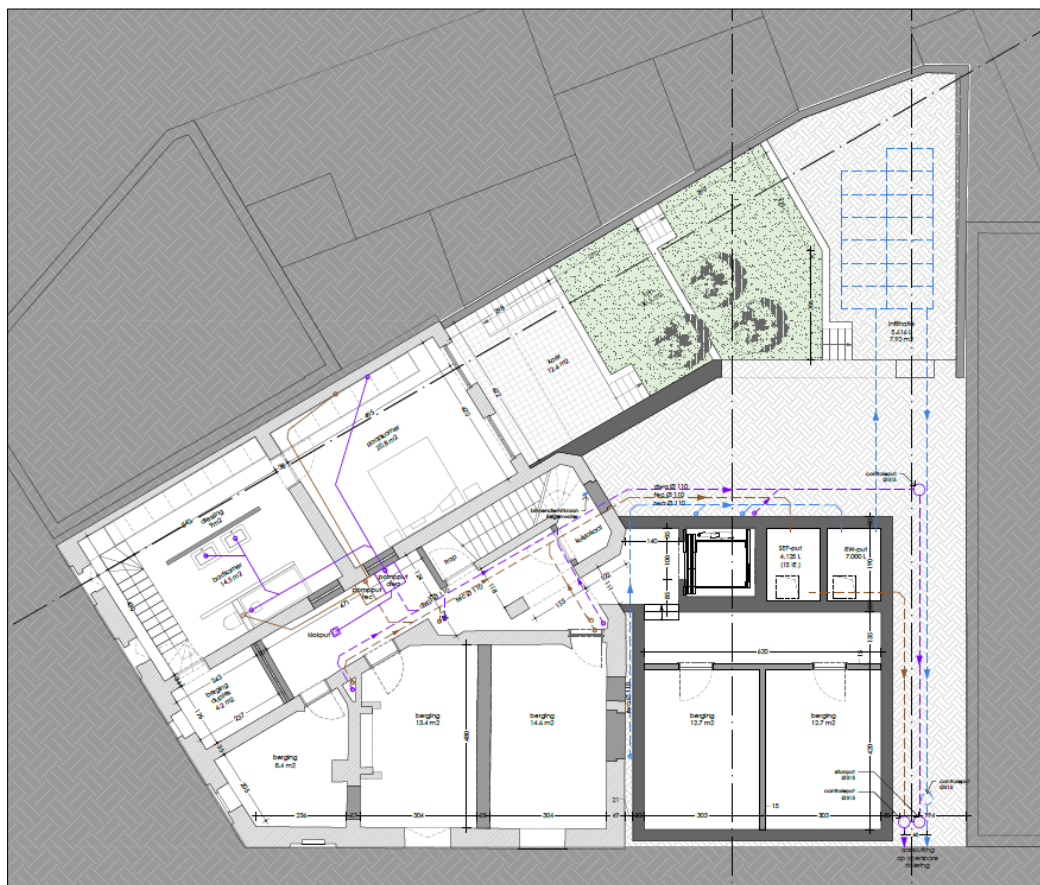
Het noordoostelijk terreindeel wordt ingericht als koer en collectieve tuin. Deze tuin zal in verschillende verdiepingen worden aangelegd waarbij de verschillende etages door middel van trapjes met elkaar in verbinding staan. Het meest westelijk deel van de tuin zal zich situeren op het niveau -1. Hier zal inclusief fundering dus een uitgraving nodig zijn van ca. 350 cm-mv, voor de daaropvolgende etages zal van west naar oost een bodemingreep nodig zijn van respectievelijke 275 cm-mv, 200 cm-mv en 125 cm-mv. Via een trap wordt dan de verbinding gemaakt met de nieuwe aanbouw waarvan het gelijkvloers niveau samenvalt met het huidig maaiveld.

In functie van de geplande werken wordt tevens nieuwe riolering aangelegd die zal aansluiten op nieuw te realiseren putten en infiltratiekratten. De nieuwe putten worden ondergebracht in de kelder van de nieuwe aanbouw. De infiltratiekratten worden voorzien ter hoogte van de collectieve tuin. Hier zal over een oppervlakte van ca. 10 m² een bodemingreep nodig zijn tot ca. 2,25 m-mv. Voor de riolering dient een sleuf uitgegraven te worden van ca. 50 cm breed en 80 cm diep.

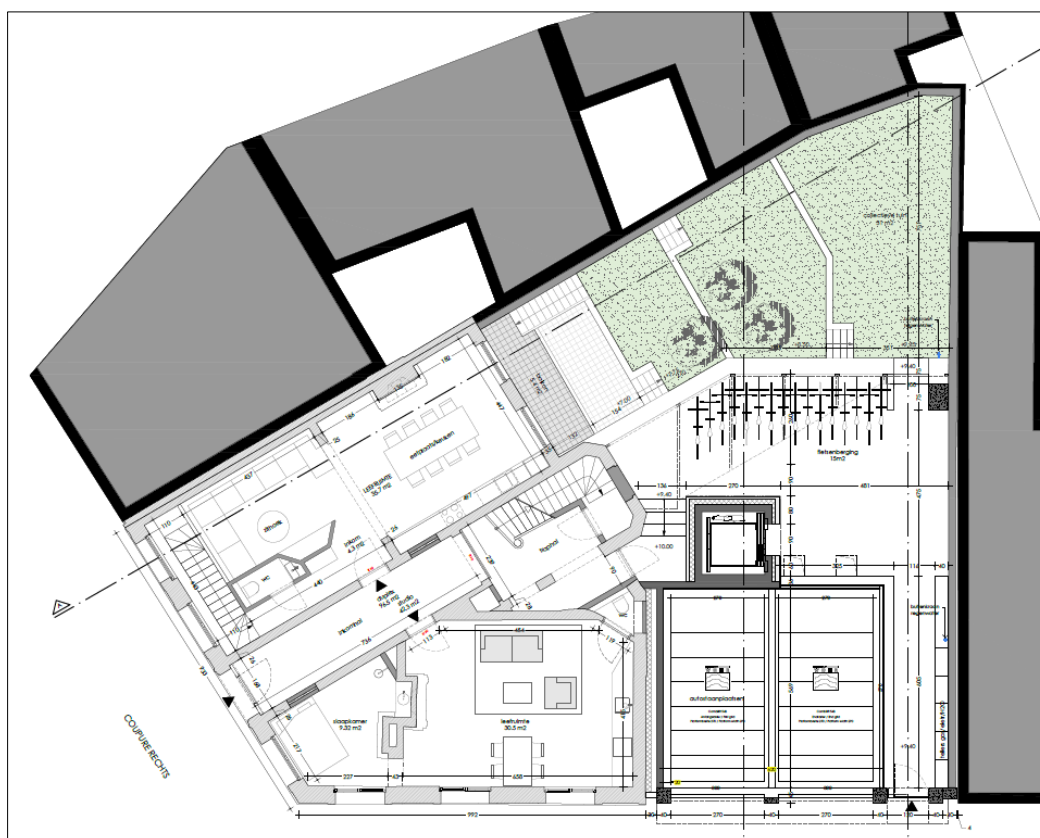
De bestaande kelder van het hoofdgebouw blijft behouden. In het noordelijk deel van deze kelder worden in de ontworpen toestand een slaapkamer en badkamer voorzien. Hiertoe dient dit noordelijk deel van de kelder ca. 20 cm verdiept te worden over een oppervlakte van ca. 48 m².

Figuur 8: Doorsnede N-Z op Twaalfkameren. Op het plan is duidelijk te zien dat de noordelijk gelegen tuinzone lager is gelegen (links op doorsnede). De zone waar de fietsenberging wordt voorzien is gelegen op het gelijkvloers niveau (centraal op doorsnede), de nieuwe liftput en kelder situeren zich rechts op de doorsnede.

Figuur 9: Inplantingsplan niveau -1 (bron: opdrachtgever).

Figuur 10: Inplantingsplan gelijkvloers (bron: opdrachtgever).

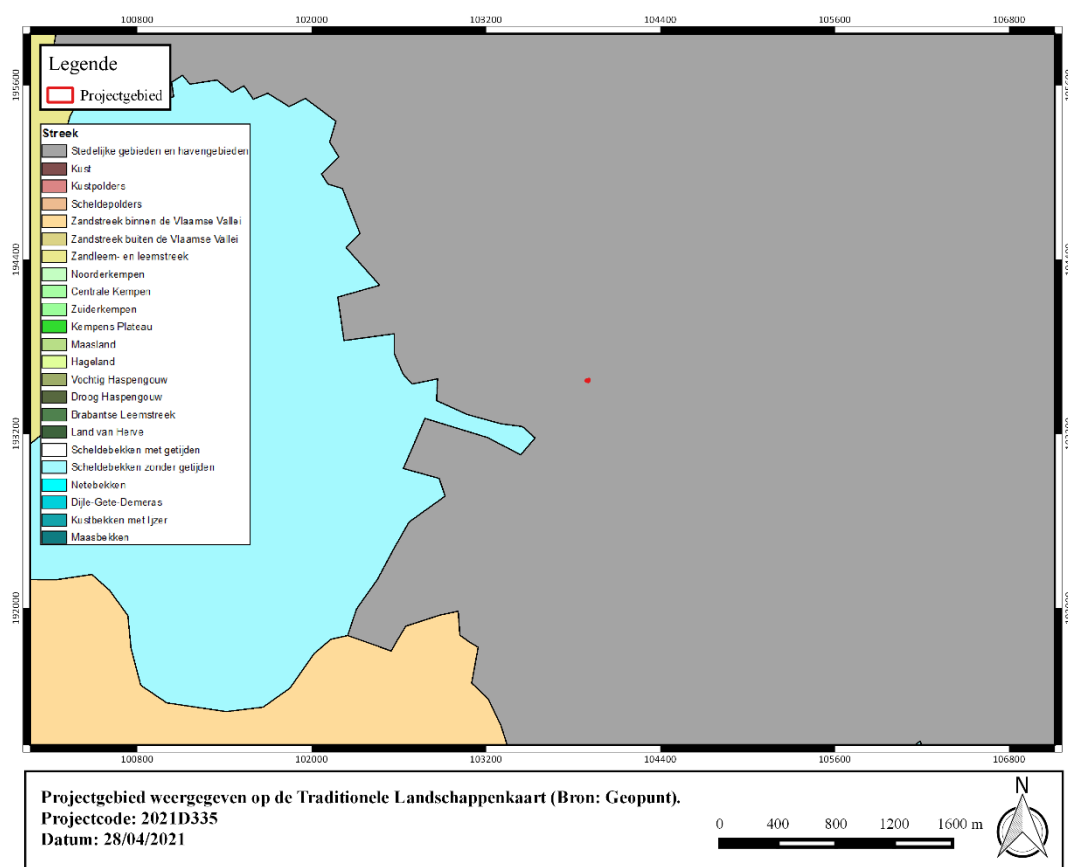
1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.2.1 Landschappelijke situering

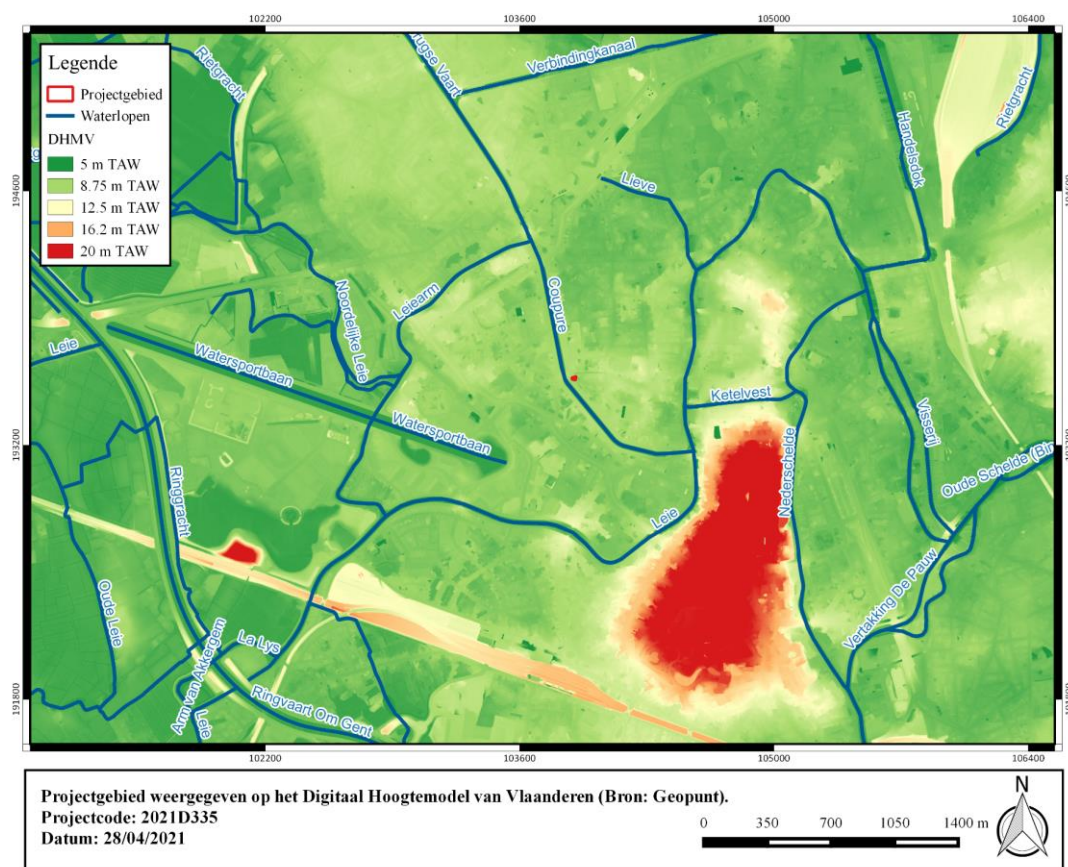
Het projectgebied is gelegen in het stedelijk gebied rondom Gent.

Fysisch-geografisch is Gent gelegen in de Vlaamse Vallei aan de samenvloeiing van de Schelde en de Leie. De Vlaamse Vallei is een lage zandige vlakte met een gemiddelde topografische ligging die lager is dan +10 m TAW. Deze zone helt licht af in noordelijke richting. De Vlaamse Vallei, alsook haar vertakkingen, vormen een complex van deels bedolven pleistocene thalwegen die in opeenvolgende fasen tot diep in het substraat ingesneden werden en tussendoor met oud - quartair - , Eemiaan – en Weichseliaanafzettingen opgevuld werden. Het huidig oppervlak valt samen met het topvlak van de laatste fluvioperiglaciale Weichseliaanafzettingen. Op het einde van het Weichseliaan en doorheen het Holoceen werd dit oppervlak ingesneden door de rivieren en tot laagterras in reliëf gesteld. In de Vlaamse Vallei komt op het laagterras een microreliëf voor, dat vooral bij de afzetting van de eolische dekzanden en boreale stuifzanden (duinen) gevormd is, maar ook elementen omvat die van de verwilderde fluvioperiglaciale pre - holocene dalbodem overgeërfd zijn (donken). Deze morfologische eenheden kunnen verschillende meters boven het reliëf uitsteken.

Het plangebied situeert zich op een iets hoger gelegen zandrug omgeven door twee Leie-armen en de Lieve. Deze zandrug sluit ten oosten aan bij de getuigenheuvel Blandijnberg die een maximale hoogte bereikt van ca. 29 m TAW. Op het lokaal hoogtemodel valt op dat de strook langsheen de Coupure iets hoger gelegen is dan het omliggende terrein. Vermoedelijk is bij het uitgraven van de Coupure aan weerszijden grond gedeponneerd. Wellicht is het plangebied dus licht opgehoogd in het verleden. Het terrein heeft een hoogteligging van ca. 8.3 – 8.7 m TAW en is relatief vlak.

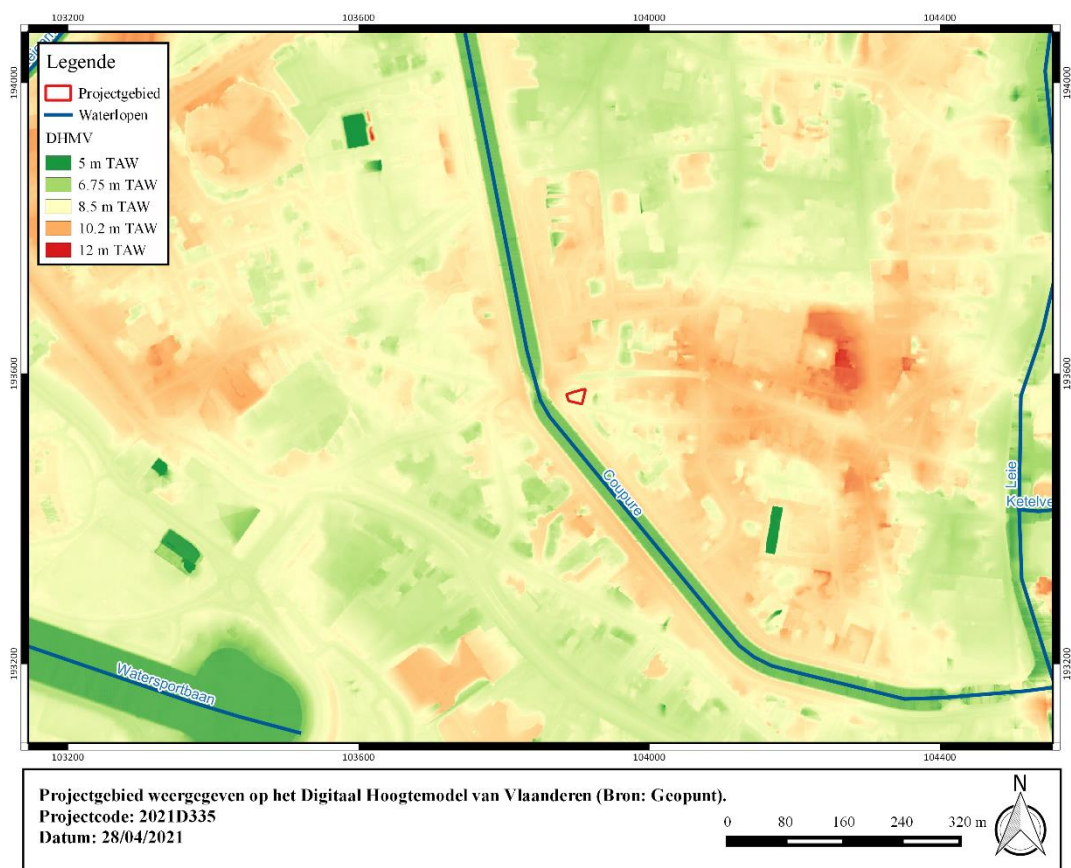

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

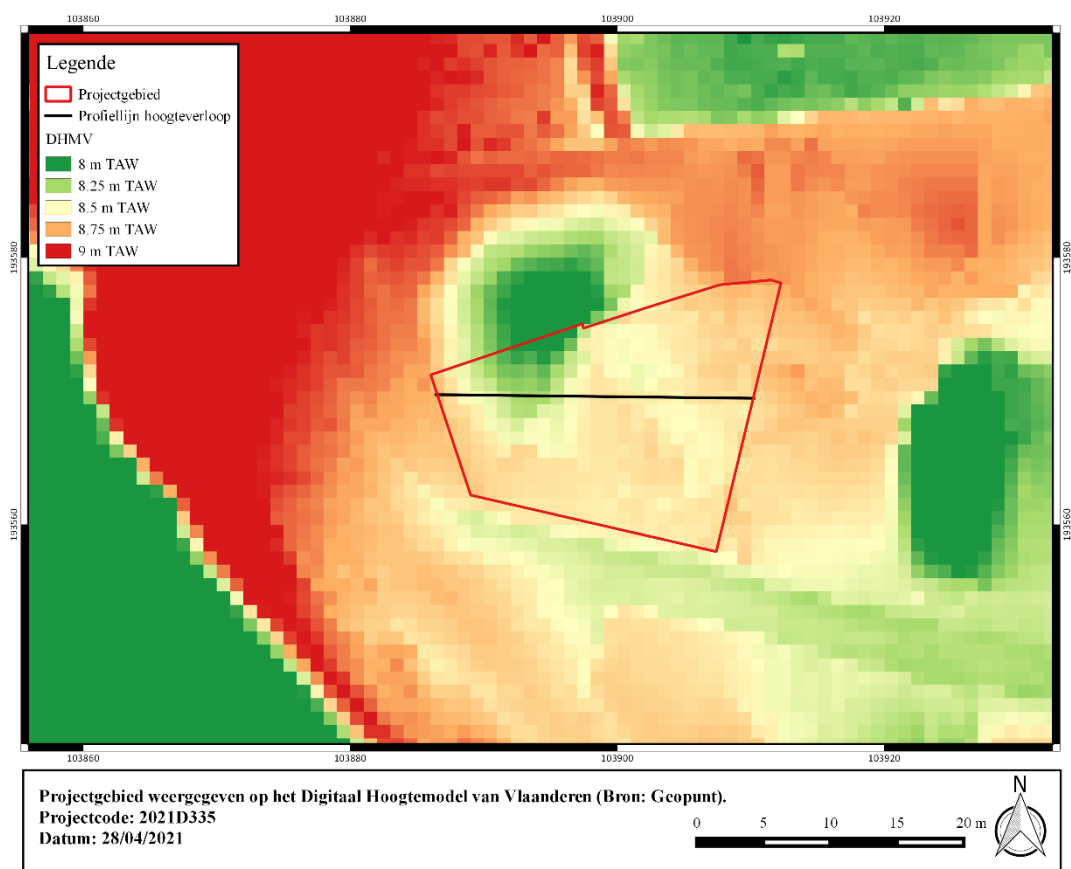

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

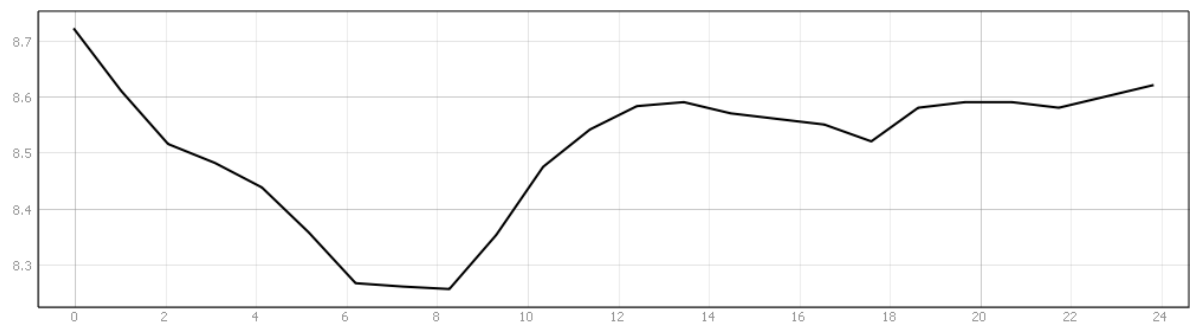

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

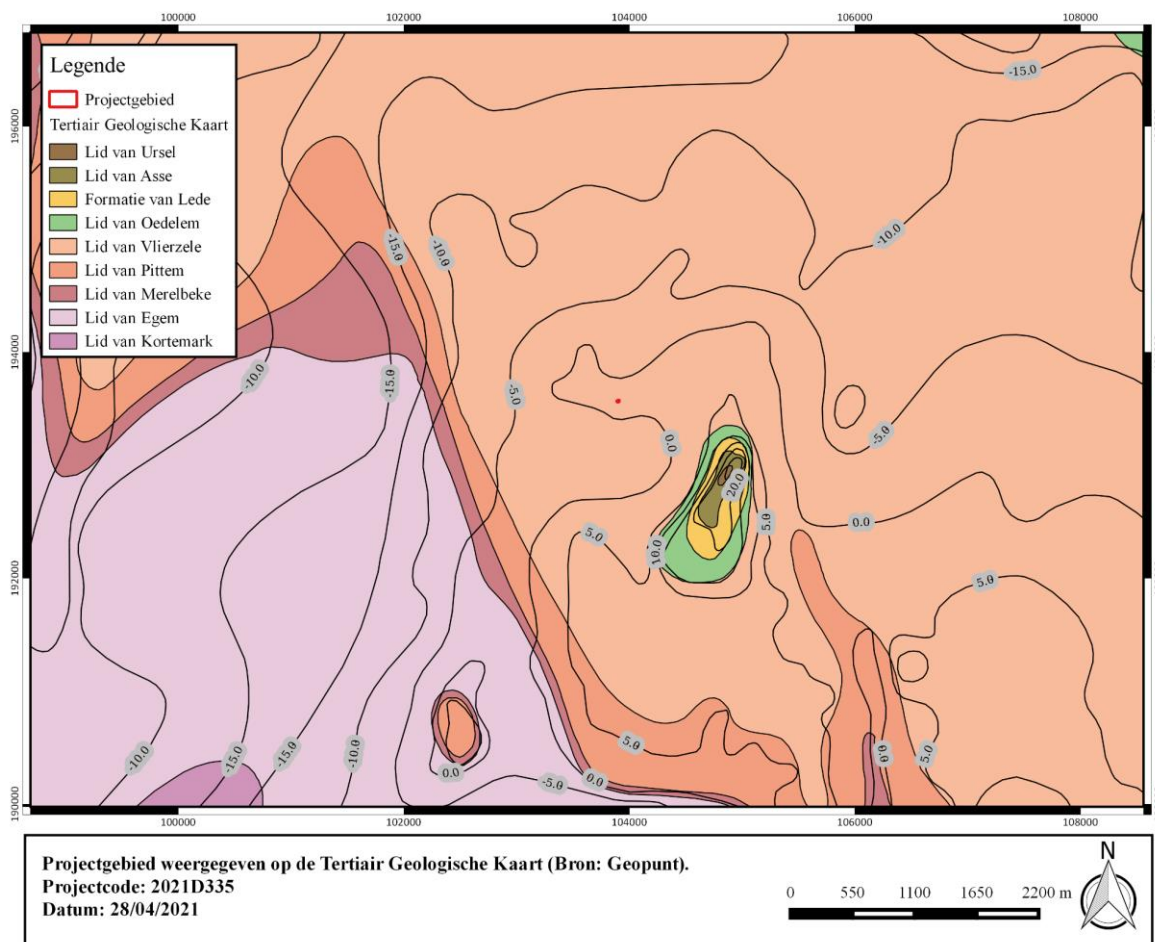
Figuur 15: Hoogteverloop, W-O.

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)**. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

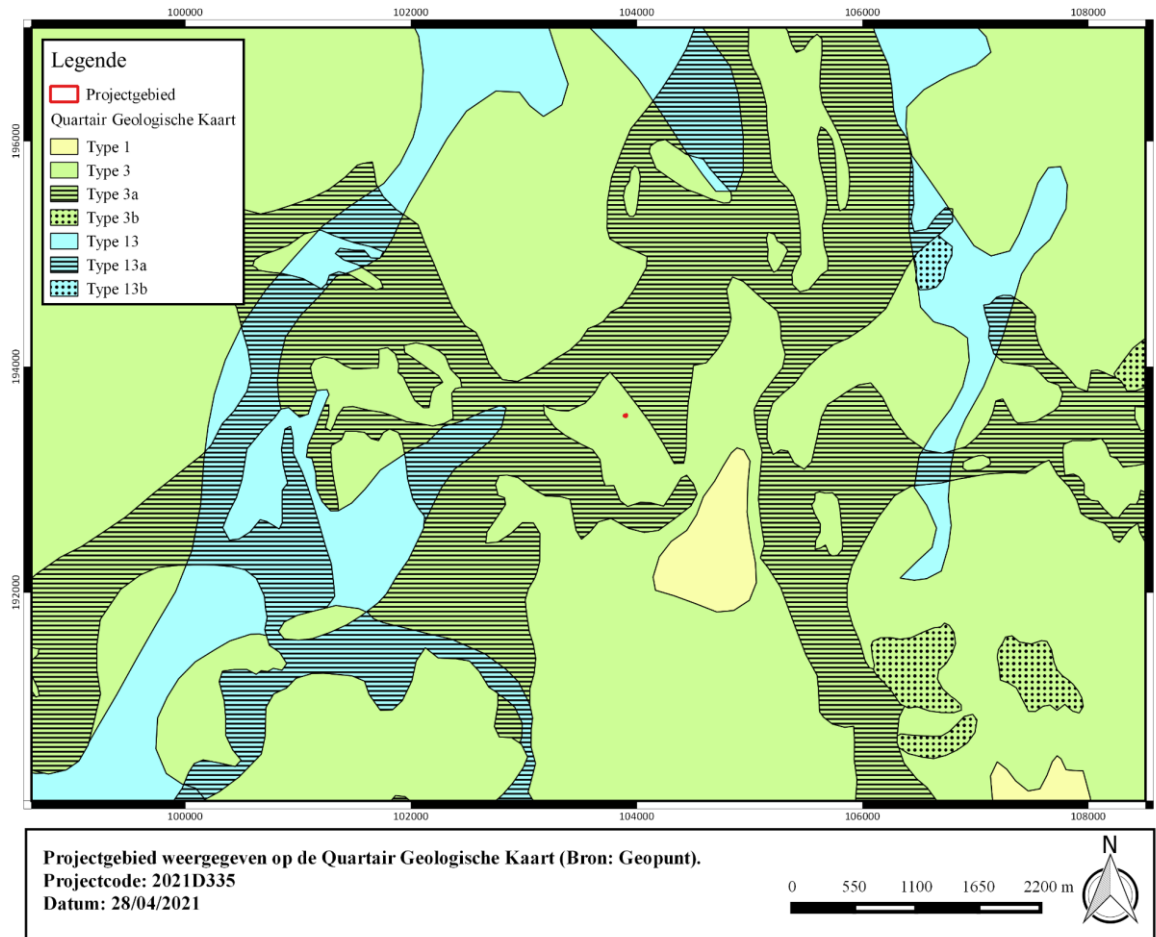
Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiïg zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

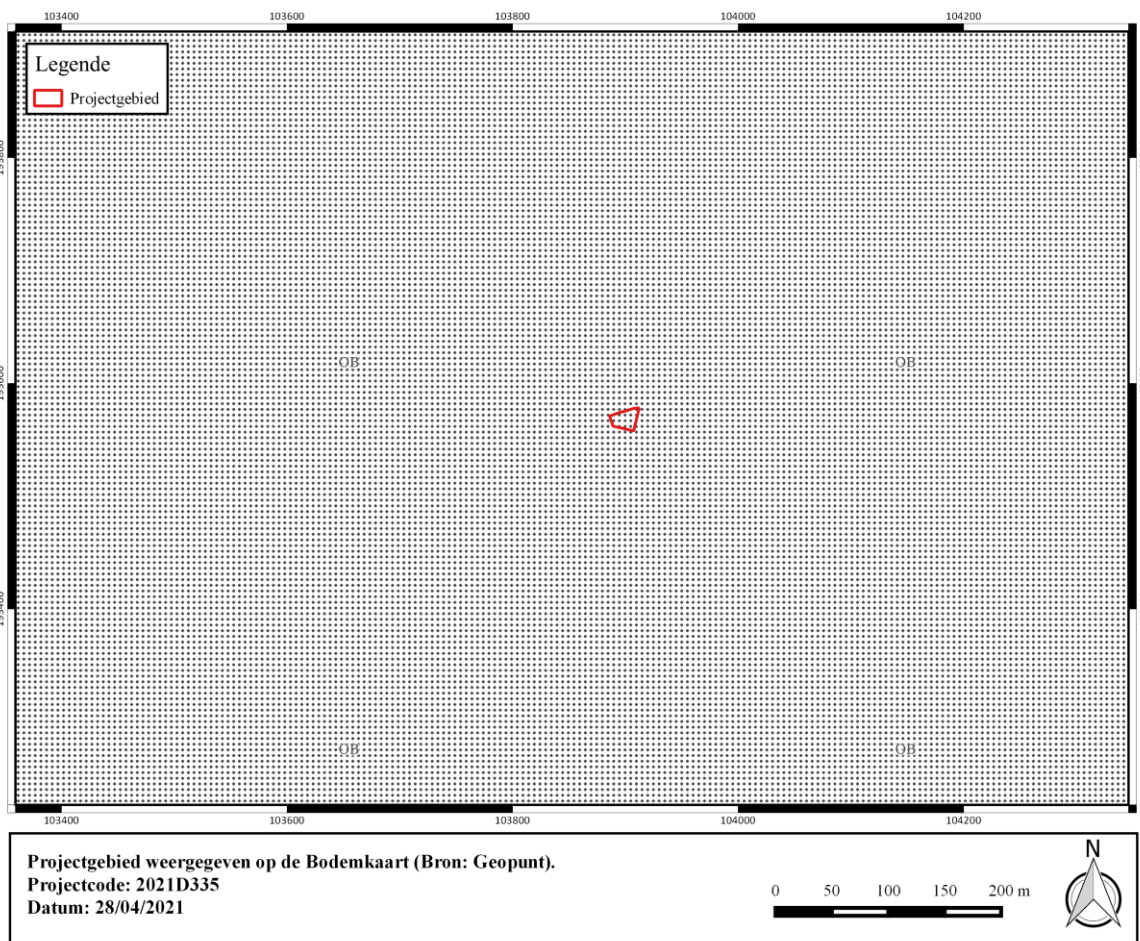

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft geen informatie weer omwille van de ligging van het plangebied binnen de bebouwde stadskern van Gent. Het sediment bestaat normaliter uit zand.

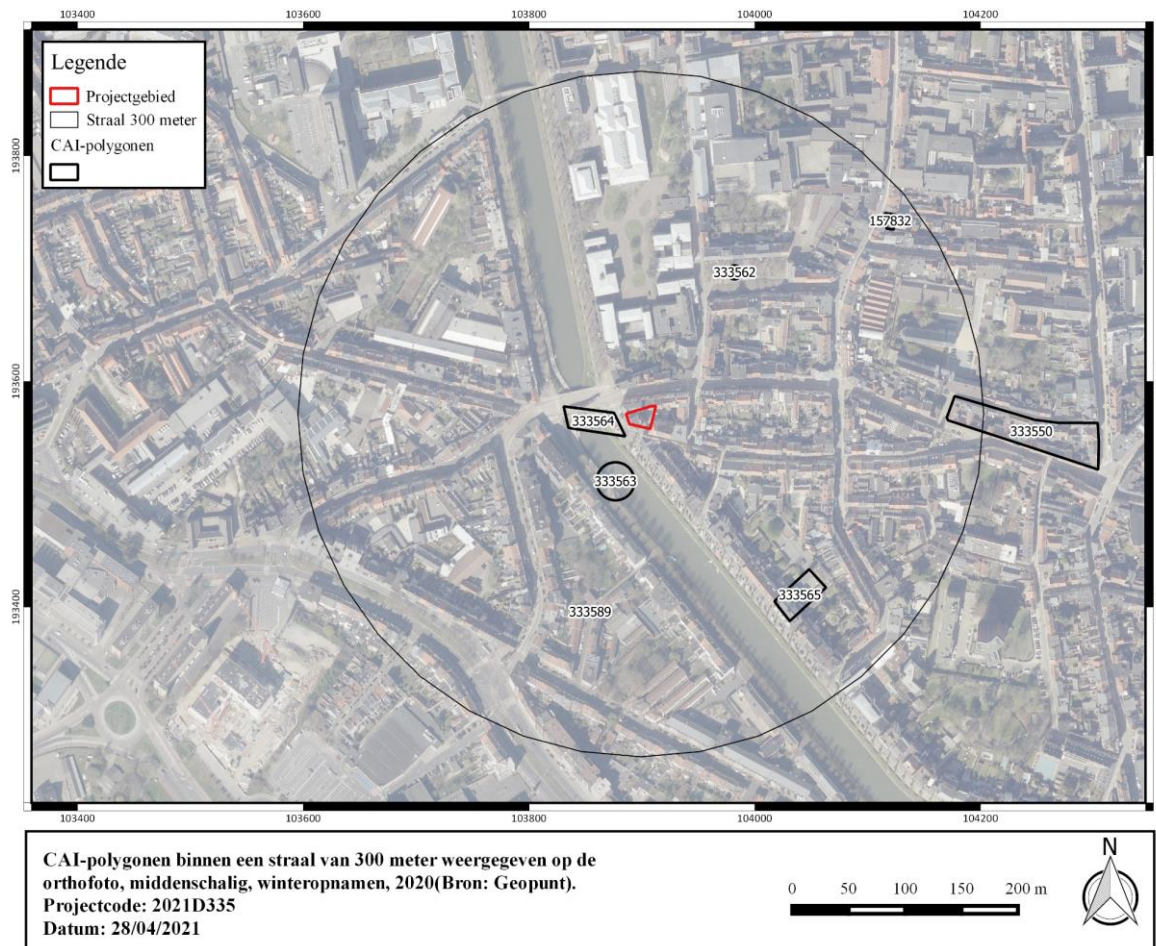

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn enkele archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. De vindplaatsen die zijn opgenomen op het kaartblad van de CAI betreffen hoofdzakelijk waarnemingen bij werkzaamheden in de stad en bestaan uit resten van laatmiddeleeuwse of jongere ouderdom.

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

157832	Controle van werken (1983) Late middeleeuwen: kuil met huttenleem, houtskool, klei, dakpanfragmenten en scherven. Het aardewerk in de kuil kan in de 13de-14de eeuw geplaatst worden. 16 ^e eeuw: woning Bron: Laleman M.C. 1983, Vondstmeldingen. Wellinckstraat 103, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 7 afl. 2, pp. 44-45
333564	Controle van werken (1980); NK: 15 meter

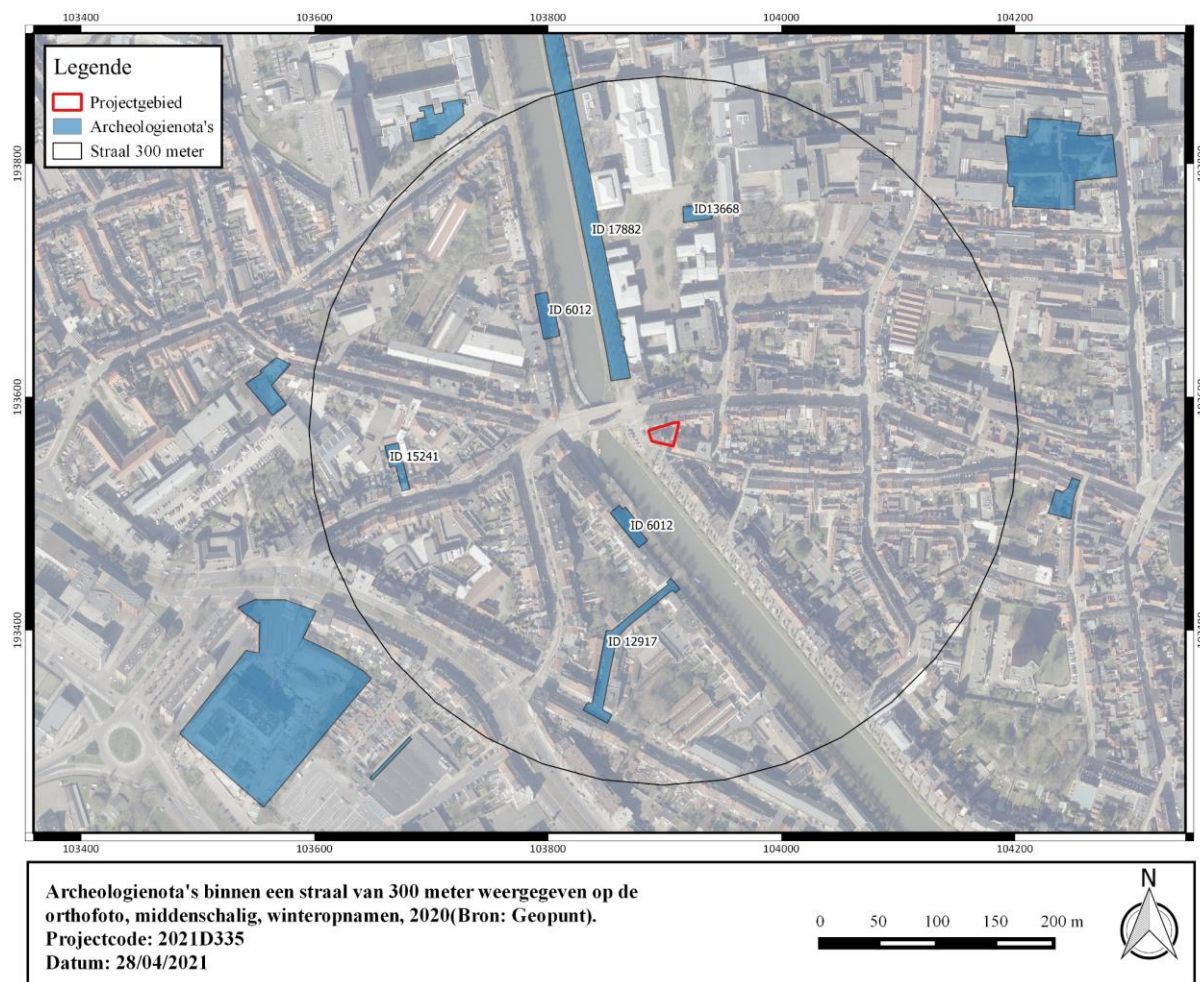
	18e eeuw: Vier constructieresten in baksteen en witte kalkmortel; landhoofden van een brug Bron: Vandenhouste J, Stadsarcheologie in Gent, in: Archaeologia Mediaevalis, Namen, 1980, nr. 3, pp 19-21.
333565	Controle van werken (1978) Onbepaald: Op een diepte van bijna drie meter werd onder een funderingsmuur een dubbele rij houten palen met een diameter van 20 cm ontdekt. Bron: X, Vondstmeldingen, 1. Coupure Rechts 168, bouwwerf, in: Stadsarcheologie Gent, 1978, jg. 2, nr. 2, p. 21.
333589	Controle van werken (1978) Nieuwe tijd: Geglazuurd aardewerk, pijpestelen (zowel versierde als onversierde), bodemfragment van een donkergrijs bekertje en een drinkglas en galsfragment met gekartelde onderkant; munt (afgesleten zijden) Bron: X, Vondstmeldingen, 10. Rode roestraat, Plaatsen van gasleidingen, in: Stadsarcheologie Gent, 1978, jg. 2, nr. 2, pp 25-26.

II. Archeologische indicatoren

Toevalsvondst

333550	Toevalsvondst (1988) Onbepaald: Schilderingen stellen de Annonciatie van de Maagd Maria voor
333562	Toevalsvondst (1978); NK: 15 meter Nieuwe tijd: enkele scherven in roodbakkend aardewerk
333563	Toevalsvondst Midden-Romeinse tijd: Bronzen munten van Antonius en Faustina

Archeologienota's binnen een straal van 300 meter

Figuur 20: Archeologienota's binnen een straal van 300 meter weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

ID	Resultaten	Advies
17882	Bureauonderzoek Op basis van het gevoerde bureauonderzoek is het duidelijk dat het noordelijke deel van projectgebied zich ter hoogte van de vroegere stadsomwalling bevindt. Meer specifiek op de locatie van de voormalige walmuur en toren. Deze constructies maakten deel uit van de 14de eeuwse omwalling en de latere calvinistische aanpassingen in de 16de eeuw. De mate waarin hiervan eventuele resten bewaard zijn, is op basis van het bureauonderzoek niet te bepalen	Werfbegeleiding
6012	Bureauonderzoek Bodemingrepen te beperkt om vervolgonderzoek te motiveren.	Vrijgave
13668	Bureauonderzoek	Vrijgave

	De geplande bodemingrepen kennen een verstoringsdiepte die grotendeels binnen de contouren van de reeds bestaande verstoringen blijft.	
15241	Bureauonderzoek Het plangebied is ruimtelijk te klein om een optimaal archeologisch onderzoek uit te voeren en kenniswinst te behalen. Bovendien zullen de werken maar zeer plaatselijk de ondergrond diep verstoren	Vrijgave
12917	Bureauonderzoek Zowel uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen kan geconcludeerd worden dat de kans tot het aansnijden van archeologisch potentieel quasi nihil is.	Vrijgave

1.4.3.2 Historische context

Het ontstaan van de stad Gent is een complex historisch gegeven, waarover tot op heden geen unanimititeit is. Nieuwe archeologische vondsten – zoals bv. aan de Sint-Baafs-Kathedraal – werpen steeds een nieuw licht op de zaak, waardoor de gangbare theorieën constant moeten worden bijgestuurd of gedeeltelijk aangepast. Lang heeft men gedacht dat Gent in de 7^e eeuw tot ontwikkeling was gekomen, toen door de Heilige Amandus de twee abdijen werden gesticht die Gent zo typeren: Sint-Baafs en Sint-Pieters. Via archeologisch onderzoek echter werd het bestaan van een belangrijke Gallo-Romeinse vicus aangetoond die minstens 3 eeuwen (ca. 50 – 350) ononderbroken bewoond werd. Deze vicus wordt op heden als volgt afgebakend: Het Roosbroek en het Beelbroek ten noorden, een moerassige bocht van de Schelde ten oosten, de Schelde ten zuiden en de Hiernisse ten zuidwesten. Van belang is dat deze vicus zich verder uitstreckte in westelijke richting, langs de huidige Dendermondse steenweg op een hogere zandrug die doorliep tot de samenvloeiing van de Leie en de Schelde. Het is op deze plaats waar enkele eeuwen later de Sint-Baafsabdij zou verrijzen. De naam van de vicus was ‘Ganda’, een Keltisch toponiem dat samenvloeiing betekent. Mogelijk werd binnen de vicus een castellum opgericht.

In de 7^e eeuw stichtte Amandus op deze strategisch gunstige plaats aan de samenvloeiing van beide rivieren de Sint-Baafsabdij. Kort na 650 volgde dan de stichting van een tweede klooster, *Blandinium*, op de top van de Blandinusberg, precies ten westen van het projectgebied. Mogelijk was er in de 7^e eeuw reeds een agrarische nederzetting gevestigd op de hoger gelegen Zandberg, aan de linkerzijde van de Schelde. In het tweede kwart van de 9^e eeuw was deze nederzetting, die de naam Gandavum droeg, uitgegroeid tot een portus met handelskarakter. Bij het recent archeologisch onderzoek zijn aan de Sint-Baafskathedraal Romeinse sporen aan het licht gekomen, wat er op wijst dat de Romeinse bewoning zich vermoedelijk verder uitstreckte dan oorspronkelijk verwacht. Mogelijk is ook deze nederzetting aan de Hoog gegroeid vanuit een Romeinse of zelfs pre-Romeinse voorganger.

De Noormanneninvallen betekende een breuk in de verdere ontwikkeling van de bewoonde kernen. Allicht werden de twee kloosters én de portus volledig vernield door de invasies van 879-883. Wanneer de Noormannen verweerd waren, werd op het eind van de 9e eeuw of begin 10e eeuw een grafelijk castrum opgericht op de plaats waar zich op heden het Gravensteen bevindt. Deze versterking was gelegen in het zuidwestelijk deel van een langwerpige eiland van 5ha52a groot, omgeven door de Leie in het zuiden, de Lieve ten westen, de Leertouwersgracht ten noordwesten en de Schipsgracht ten noordoosten. Het eiland had een tweeledige structuur. Het eerste gedeelte bevatte een aantal castrale gebouwen, het tweede gedeelte bevatte een oude bevolkingsnederzetting, een typische burgus. Via geschreven bronnen uit de 10^e eeuw weet men dat hier leerbewerkers gevestigd waren. Deze burgus, die nu als Oudburg gekarakteriseerd werd, kende een vrij snelle ontwikkeling. Het castrum zal – zeker na de beangstigende periode van de Noormanneninvallen – als baken van veiligheid aanzien geweest zijn. Deze portus begon zich verder uit te spreiden rond de huidige Groentenmarkt en langs beide oevers van de Leie aan de Gras- en Koornlei. Gelijktijdig kwam ook de oudere portus op de Zandberg opnieuw tot leven. In 941 werd ten behoeve van deze portusbewoners een bidplaats opgericht, de Sint-Janskerk, op de plaats van de latere Sint-Baafskathedraal.

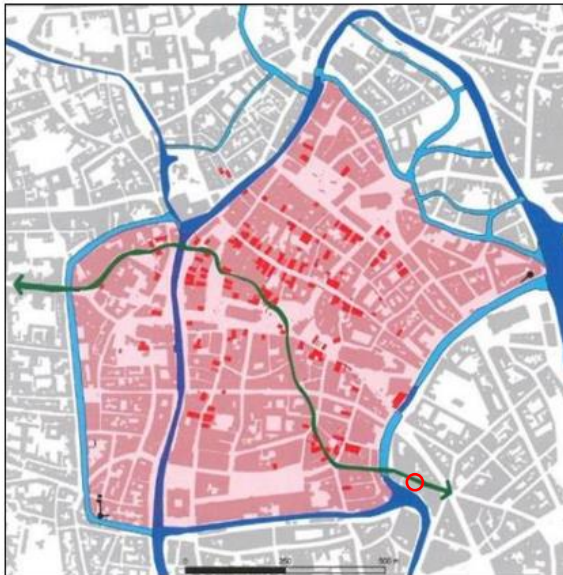
Beide bevolkingskernen groeiden in de loop van de 10^e eeuw naar elkaar toe langs een rechte verbindingsas, de Hoogpoort. Nog in de 10^e eeuw werd de heropbouw van beide abdijen met de steun van de graven van Vlaanderen aangevat. Rond deze abdijen zullen zich nadien dorpen vormen, die oorspronkelijk geen deel uitmaakten van de stedelijke portus. Deze laatste breidden zich snel uit in verschillende richtingen. Dit wordt onder meer aangetoond door de nieuwe markten en kerken die in de 11^e eeuw opgericht werden. De Vrijdagsmarkt en de Sint-

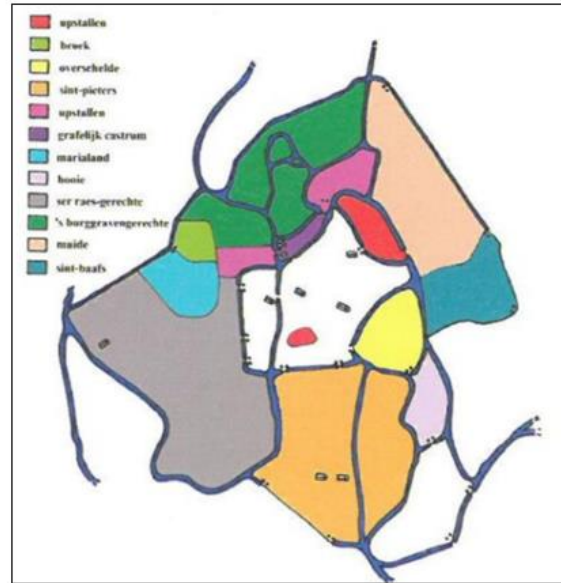
Jacobskerk ten noordoosten van het castrum, de Koornaard en de Sint-Niklaaskerk op de rechteroever van de Leie, de Sint-Michielskerk op de linkeroever van deze rivier.

De Gentse portus bevatte enkele belangrijke verkeerswegen, waarvan het oude tracé nu nog bestaat. De oude landschappelijke benamingen zijn vaak nog bewaard, waaruit blijkt dat de oudste bewoners zich vooral op veeteelt en landbouw toelagden. Een van de eerste verkeerswegen begon aan de Koornmarkt en liep langs de Veldstraat, Nederkouter, Kortrijksepoortstraat en Kortrijksesteenweg, waar hij zich splitste in een Kortrijkse en een Oudenaardse weg. Een tweede belangrijke weg had zijn beginpunt aan de Botermarkt en liep langs de Mageleinstraat, Kalandenstraat en Kalandenberg naar de Koestraat, waar hij een buiging maakte naar de Brabantstraat en Brabantdam om vervolgens door te lopen naar de Lange Violettenstraat en de Brusselsepoortstraat. Op verscheidene plaatsen in Gent waren oorspronkelijk ook ruimte kouters (akkercomplexen) en aarden (schapenweiden, later aanlegplaatsen) gelegen. Door de sterke demografische groei verloren deze gronden meestal vrij vroeg hun oorspronkelijke functie. De benamingen van straten die in de loop van de 12^e en 13^e eeuw ontstonden, weerspiegelen het belang van de verschillende nieuwe nijverheden die toen tot bloei kwamen. Voorbeelden zijn de Voldersstraat, de Corduwaniersstraat en de Leertrouwersgracht.

De Gentse portusbewoners waren op rechterlijk gebied nog onderworpen aan de kassellijrechtbank van de Oudburg en streefden meer en meer naar onafhankelijkheid. Mogelijk op het einde van de elfde of het begin van de twaalfde eeuw beschikten de Gentenaars over een eigen schepenbank bestaande uit dertien schepenen. De stad ontwikkelde zich snel door een toenemende economische activiteit. Rond 1100 werd de stad omgeven door een eerste watergordel, die haar scheidde van de Sint-Baafs en Sint-Pietersdorpen en het omliggende platteland. Deze gordel bestond deels uit natuurlijke waterlopen, deels uit gegraven grachten. Op deze manier werd het Gentse gebied in de vorm van een kuip van 80 ha groot, omgeven door de Reep (Schelde) ten oosten, door de Ottogracht ten noordoosten, de Leie ten noordwesten, de gegraven Houtlei ten westen en de gegraven Ketelgracht ten zuiden. De 'kuip' werd op bepaalde plaatsen versterkt door wallen, gemetselde muren, torens en sluizen. De economische bloei van Gent – vooral gebaseerd op de graanhandel en de lakennijverheid – ging gepaard met een toename van de bevolking. Het centrale deel van de stad was sterk bebouwd. Vanaf de 12^e eeuw verrezen de eerste stenen patriciërswohnungen en stapelhuizen. Ook de meeste kerken werden in de 12^e eeuw in steen herbouwd. In de loop van de 13^e eeuw groeide de agglomeratie buiten haar eerste omheining. In diezelfde eeuw wist met een aantal omliggende gronden, meestal door aankoop te bemachtigen. Zo werden achtereenvolgens de zogenaamd waterwijk (ten noorden van de Ottogracht), het Terra Montium (ten zuidwesten van de Sint-Michielswijk), Overschelde, de "upstallen" (tussen Nieuwe en Oude Leie) de Oudburg, het "Ser Raas Gerechte" (tussen Coupure en Leie), het 's Borchgraven Gerechte (Briel, Burgstraat) en de Muide en Marialand geannexeerd. Zo groeide Gent uit tot een enorme stad met een oppervlakte van 644 hectare, waarvan echter grote gebieden nog onbewoond bleven.

Tweede stadswalling Gent 1100
(CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 16)

Overzicht van de gebiedsuitbreiding van de stad Gent in de 13de en het begin van de 14de eeuw, waardoor een nieuwe, derde stadswalling nodig was. (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 22)¹

Sinds de tweede helft van de 13^e eeuw wilde Gent de nieuw gewonnen terreinen van het omliggende land afsluiten. In 1254 werd een overeenkomst gesloten door de abt van Sint-Pieters en de schepenen om de versterkingen op het grondgebied van het Sint-Pietersdorp op te richten. De vestingen zelf vormden in feite geen aaneengesloten omheining. Men rekende immers op de moerassige gronden rond de stad die via sluizen bij eventuele aanvallen onder water konden gezet worden. **Het plangebied situeert zich binnen de derde 14^e-eeuwse stadswalling van Gent.**

Toen aan de hegemonie van het patricisch bewind een einde kwam, werden ook de ambachtslieden bij het bestuur van de stad betrokken. De nieuwe schepenen beschikten elk over een eigen schepenhuis. In de eerste helft van de 14^e eeuw werd ook het Belfort, symbool van stedelijke macht opgericht. De groei werd echter deels ontredderd door tal van oorlogen en beroeringen op sociaal vlak. Door concurrentie van Brabant en Engeland verloor Gent zijn unieke handelspositie op het gebied van de lakennijverheid. Onder leiding van de Artevelde voerde Gent strijd voor de onafhankelijkheid van de graaf van Vlaanderen, die door de Fransen gesteund werd. Dit verzet werd o.a. bij de slag van Westrozebeke in de kiem gesmoord.

Onder Bourgondisch bewind kwam het particularistische Gent herhaaldelijk in botsing met het centrale bestuur. Ondanks de tegenslagen en vernederingen bleef Gent een belangrijke rol spelen op gebied van handel, nijverheid en kunst. De graanhandel en de linnennijverheid bloeiden, terwijl ook tal van nieuwe gebouwen opgericht werden. In deze periode verrees ook het groots opgezette laatgotische Schepenhuis. Gent heeft het uiteindelijk moeten afleggen tegen de in Gent geboren Karel V, die door de Karolijnse Concessie in 1540 de economische, sociale en politieke structuur van de stad grondig wijzigde. De privileges van de ambachten werden opgeheven. In het oosten van de stad op de plaats waar de Sint-Baafsabdij lag werd het Spankaardkasteel opgericht. De bouw hiervan betekende het einde voor het grootste deel van de abdij en het dorp daarrond. De tweede helft van de 16^e eeuw werd gekenmerkt door Godsdienstoorlogen. De stad kende een Calvinistisch bewind van 1577 tot 1584 met als belangrijkste figuren Hembyze en Ryhove. In deze periode (1572-1577) werd een nieuwe gebastioneerde omheining rond Gent aangelegd. Men volgde hierbij grotendeels de lijn van de

tweede omheining maar in het oosten kwam men dichterbij de stad en nam men de bewaard gebleven delen van het Spanjaardskasteel op in de versterking. Deze omheining had de karakteristieke driehoekige vorm, die het Gentse grondgebied zou blijven typeren tot het einde van de achttiende eeuw. Het bevolkingscijfer was tegen het einde van de 16^e eeuw sterk gedaald tot 30.000 inwoners, te verklaren door het grote aantal uitwijkelingen om religieuze en economische redenen.

In de 17^e eeuw kende Gent een langzame heropleving die duidelijk weerspiegeld wordt in het stijgende bevolkingscijfer dat in 1690 terug tot 52.000 opklimt. In deze periodes vestigden veel kloosters zich in de stad, kerken en openbare gebouwen werden hersteld. Daardoor ontwikkelde zich een intensieve bouwbedrijvigheid die aangewakkerd werd door het beleid van de aartshertogen Albrecht en Isabella. Het begin van de 18^e eeuw betekende eerst een achteruitgang door de nasleep van de oorlogen tegen Lodewijk XIV, maar hierop volgde weldra een tijdperk van betrekkelijke groei onder het Oostenrijkse Bewind (1714-1792). Onder het centraliserende beleid van Maria-Theresia werd de handel gestimuleerd en kwam een nieuwe handelaarsklasse tot ontwikkeling. Op het einde van de 18^e eeuw werden door verschillende verordeningen van Jozef II een aantal kerkelijke instellingen afgeschaft en werd ook een aanvang gemaakt met de ontmanteling van de stadsomheining.

In 1789 brak de Franse Revolutie uit en vanaf 1794 kwamen de volledige Zuidelijke Nederlanden onder Frans gezag. Deze verandering van gezag betekende tevens een verandering van maatschappelijke inrichting. De eerste periode van de overheersing was brutaal en gericht tegen de adel en de clerus. Kerken en kloosters werden als nationaal goed verkocht of gesloopt, op de vrijgekomen gronden verrezen nieuwe, burgerlijke gebouwen. De katoennijverheid met Lieven Bauwens als boegbeeld, kende een snelle ontwikkeling. Door de economische ontwikkeling was er tevens een laterale uitbreiding van het bebouwd stadsareaal.

Het Hollandse bewind onder koning Willem I was vrij gunstig voor Gent. Door de stichting van de Rijksuniversiteit in 1816 werd Gent een element rijker. Het instituut drukt tot op heden zeer sterk haar stempel op de stad. Na een aantal moeilijkheden bij de stichting van België gaat de onstuitbare groei van Gent verder. Door de explosieve groei van de katoen- en vlasnijverheid (Gent wordt één van de leidende textielcentra van Europa) kent de bevolking een snelle aanwas waardoor het inwonersaantal verdubbeld op 60 jaar tijd. Arbeiderswijken (beluiken) en fabrieken werden op de nog onbebouwde ruimten opgericht terwijl de stad zich verder ging uitbreiden tot de randgemeenten.¹

Het plangebied situeert zich binnen de derde stadsversterking nabij de wijk Ekkerghem. Ekkerghem bleef landelijk en was bekend om zijn tuinbouw en bloementeel. Door het graven van de Coupure in de 18de eeuw werd Ekkerghem enigszins afgescheiden van de stadskern, maar deze Coupure werd ook een nieuwe aantrekkingsas voor de buurt. In de loop van de 19de eeuw werd het gebied verder verstedelijkt, toen een deel van Ekkerghem werd verkaveld. Deze verstedelijking van de stadswijk zet zich verder gedurende de 20^e eeuw.

¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2020

1.4.3.3 Cartografische bronnen

Het plan van Jacob Deventer situeert het plangebied ten zuidwesten van de bebouwde stadskern van Gent, richting de wijk Ekkerghem. Ekkerghem is gelegen binnen de stadsvesten maar bleef lange tijd zijn landelijk karakter bewaren. De wijk was voornamelijk gekend om zijn tuinbouw en bloementeel. In en rondom de wijk Ekkerghem waren tevens talrijke molens aanwezig. Binnen de projectgrenzen is geen bebouwing weergegeven. De straat Twaalfkameren is reeds aanwezig.

Op het plan van Braun & Hogenberg lijkt wel bebouwing aanwezig binnen de projectgrenzen. Vanaf de straat Twaalfkameren is een smalle doorgang zichtbaar richting de molen die zich precies ten noorden van het plangebied situeert. Op het plan van Sanderus uit 1641 is deze doorgang niet te zien en staat het plangebied integraal gekarteerd als tuinzone. Een anoniem schilderij uit de 17^e eeuw schetst een beeld van het landelijke Ekkerghem, waarvan het dorpsbeeld in grote mate wordt bepaald door de talrijke molens op molenterpen.

In de periode 1751-1753 werd de Coupure gegraven als verbinding tussen de Leie en de in 1624 gegraven Brugse Vaart. De coupure bleef een belangrijk kanaal tot het uitgraven van de Ringvaart in 1969. In 1781 worden langs weerszijden van het water wandelpaden aangelegd. Beide zijden werden vanouds met bruggen verbonden. Op de Ferrariskaart is het verloop van de Coupure duidelijk zichtbaar. Het plangebied situeert zich ter hoogte van een tuinzone precies ten zuiden van een molen. Deze molen staat op een molenterp.

Op het plan van G. Goethals is bebouwing waar te nemen binnen de projectgrenzen. Deze bebouwing situeert zich aan de straatzijde. De straat Twaalfkameren wordt reeds met deze naam aangeduid. De functie van deze bebouwing wordt niet gespecificeerd. De molen ten noorden is nog steeds aanwezig. Ook op het plan van Saurel is binnen de projectgrenzen een omvangrijk gebouw aanwezig. Het plangebied situeert zich voornamelijk ter hoogte van de zuidelijk vleugel van dit gebouw. Op het plan van Saurel van 1878 is nog steeds bebouwing aanwezig, al is de vorm wel gewijzigd. De vorm van de woning op het plan van 1878 lijkt overeen te komen met de contour van het huidige hoekhuis binnen de projectgrenzen. Het huidige gebouw binnen de projectgrenzen dateert effectief uit het vierde kwart van de 19^e eeuw. Op het plan van 1878 is ten oosten van dit huis wel nog een vierhoekig bijgebouw waar te nemen. Dit bijgebouw is op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw niet langer weergegeven. De vrijgekomen ruimte wordt in gebruik genomen als tuinzone behorende tot het hoekhuis.

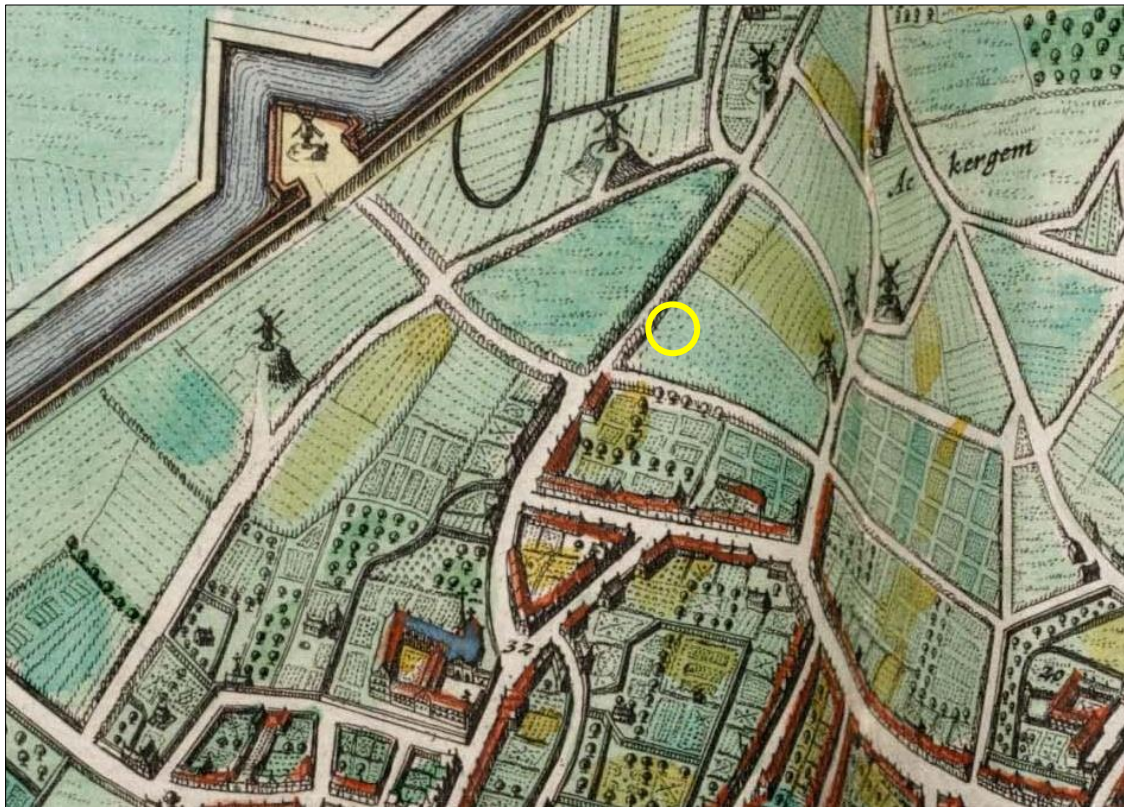

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het plan van Jacob van Deventer, ca. 1560 (Bron: KBR).

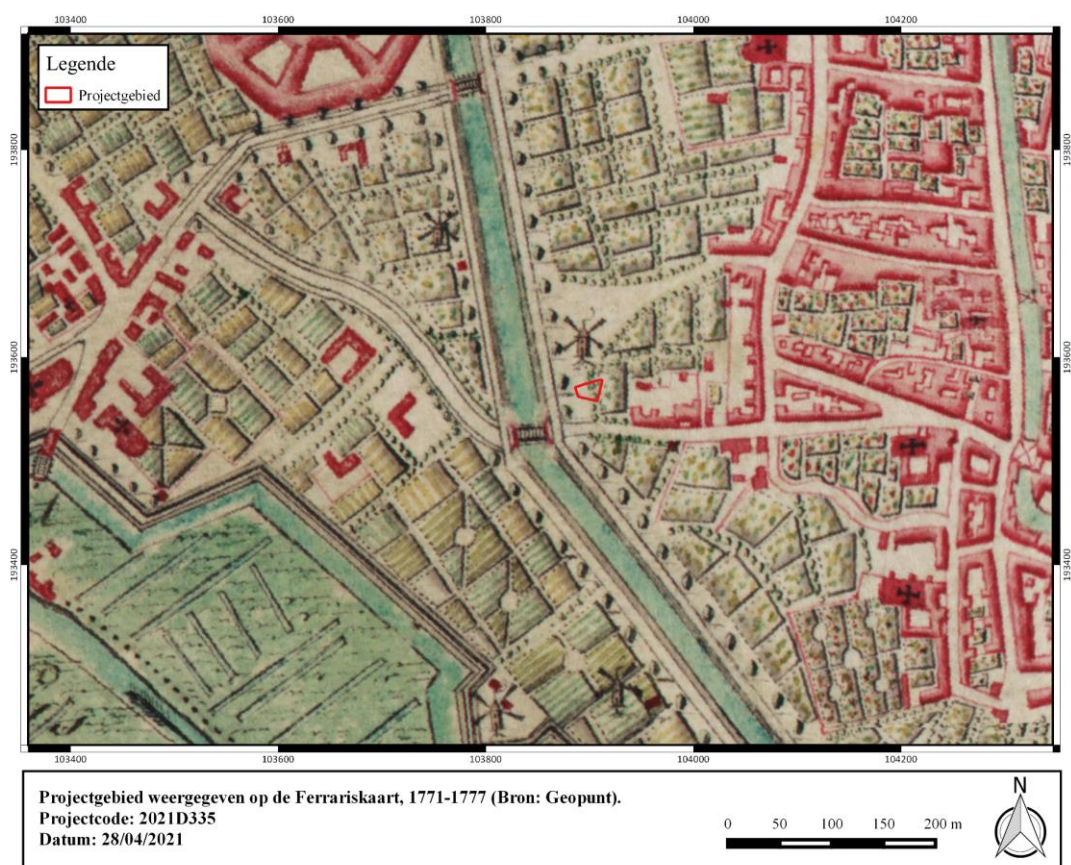
Figuur 22: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Braun & Hogenberg, 1572 (Bron: KBR).

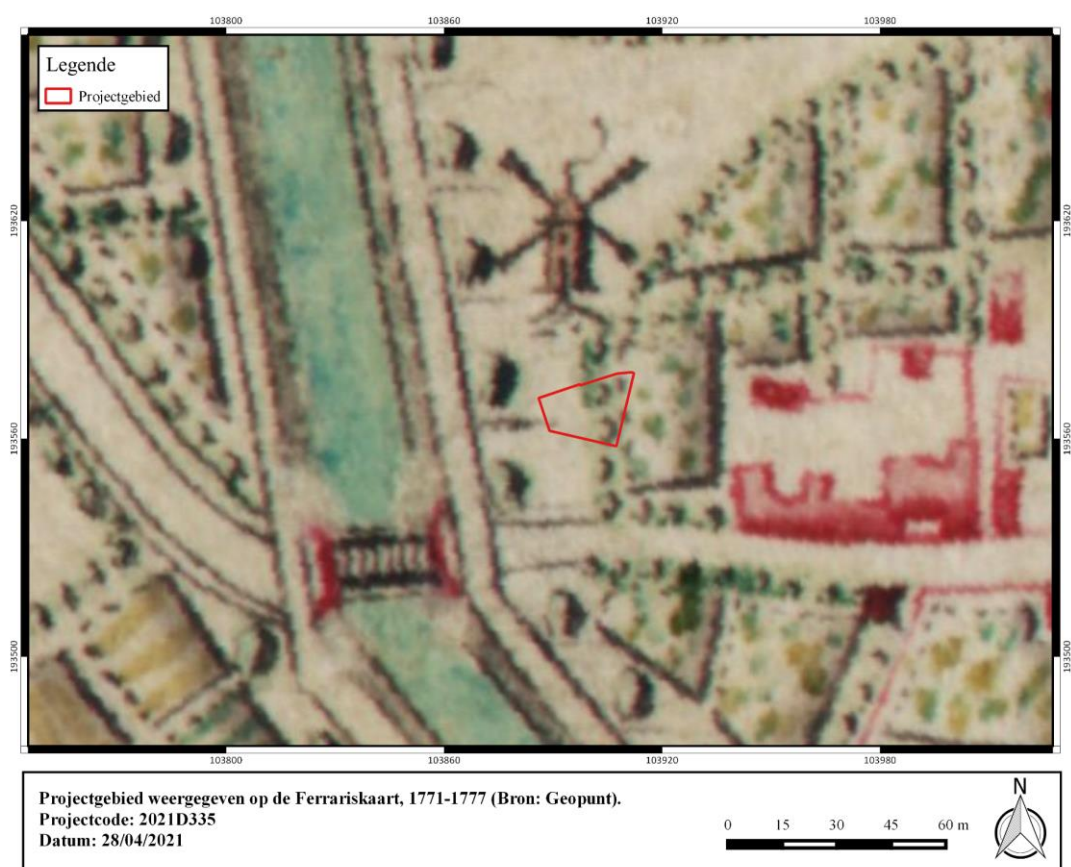
Figuur 23: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan in Sanderus' Flandria Illustrate, 1641 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).

Figuur 24: Zicht op Akkergem, anoniem schilderij uit de 17e eeuw (STAM Gent).

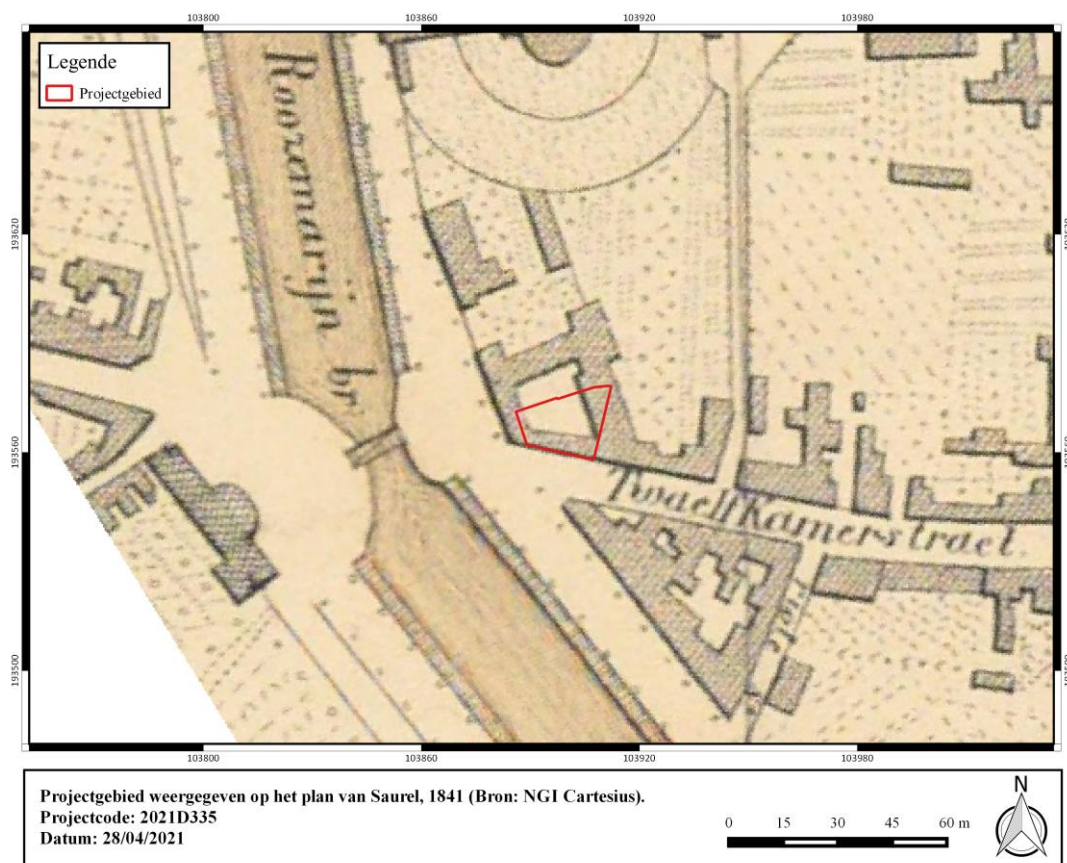
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op het plan van G.Goethals, 1796 (Bron: NGI Cartesius).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op het plan van Saurel, 1841 (Bron: NGI Cartesius).

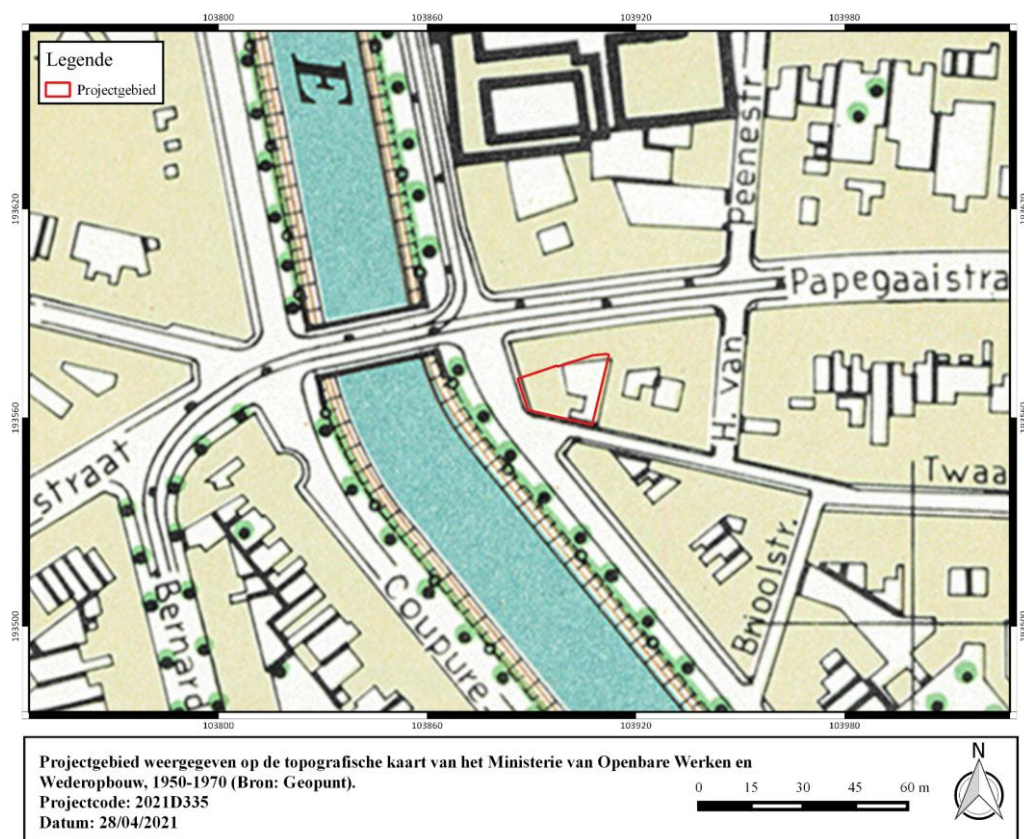

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op het plan van Saurel, 1878 (Bron: NGI Cartesius).

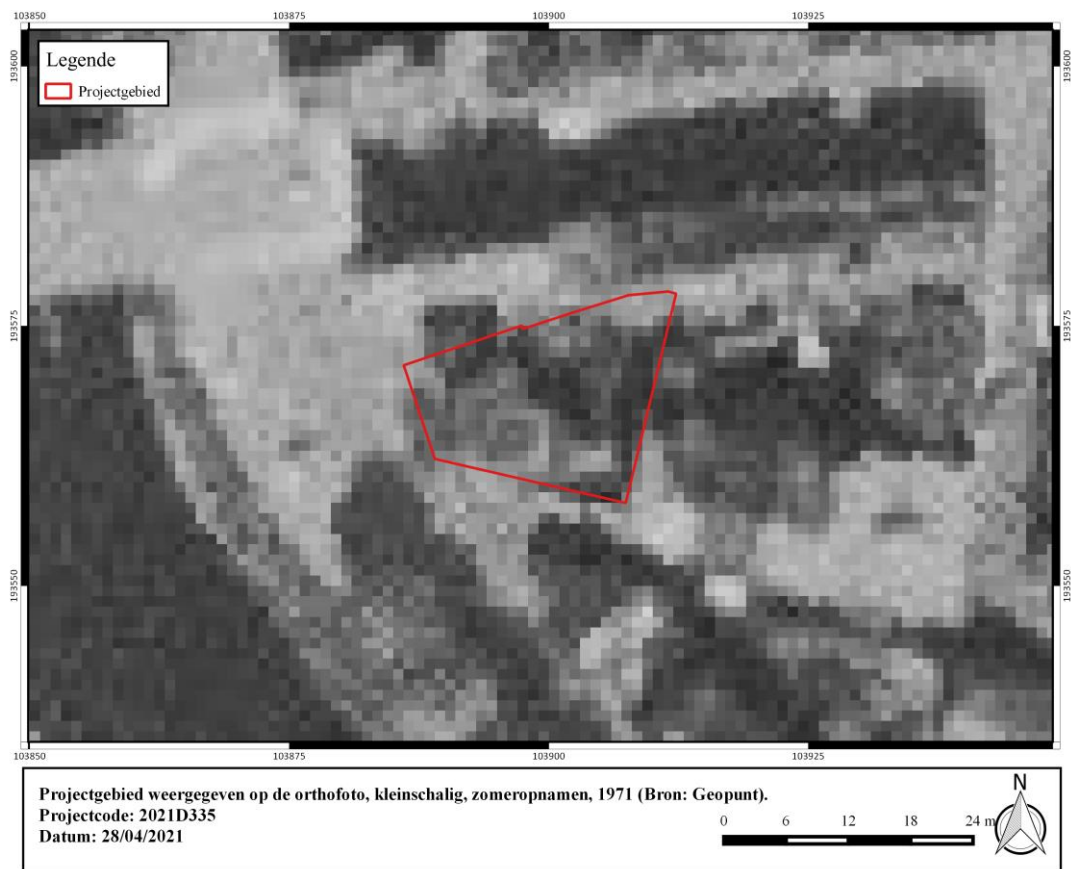

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Binnen de projectgrenzen situeert zich een hoekhuis uit het vierde kwart van de 17^e eeuw.

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 36: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant een gedeeltelijke sloop, verbouwing en uitbreiding van een bestaand pand ter hoogte van Coupure 298 te Gent. Het volledige projectgebied is ca. 339 m² groot en quasi integraal bebouwd en verhard. De geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 250 m². De nieuwe aanbouw zal een oppervlakte hebben van ca. 115 m².

Gent is gegroeid vanuit nederzettingskernen aan de samenvloeiing van Leie en Schelde. Het onderzoeksgebied bevindt zich op ruime afstand ten westen van het historische stadscentrum. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer waarbij de top bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied of de nabije omgeving geen informatie weer. Het sediment bestaat normaliter uit zand.

Uit de cartografische bronnen kan afgeleid worden dat het onderzoeksgebied zich buiten het historisch centrum van Gent bevindt. Het ligt ten westen van de stadskern, binnen de 3^e stadsomwalling die werd gerealiseerd in de 14^e eeuw. Op de Deventerkaart is te zien dat de omgeving van het onderzoeksgebied nog grotendeels een landelijk karakter heeft. Rondom het terrein zijn verschillende molens afgebeeld. Ook op de 17^e-eeuwse Sanderuskaart is te zien dat de omgeving van het onderzoeksgebied wordt gebruikt voor land- en tuinbouw. In de tweede helft van de 18^e eeuw wordt de Coupure uitgegraven. Dit kanaal vormt de verbinding tussen de Leie in het zuiden en de Brugse Vaart in het noorden. Op de Ferrariskaart is te zien dat de omgeving van het onderzoeksgebied nog steeds wordt aangewend voor tuinbouwactiviteiten. Net ten noorden van het terrein is een molen weergegeven. Tevens valt op dat de bebouwing in de omgeving sterk is toegenomen en de verstedelijking richting het plangebied oprukt. De huidige bebouwing binnen de grenzen van het onderzoeksgebied dateert van op het einde van de 19^e eeuw. Binnen de orthofotosequentie valt weinig tot geen evolutie op te merken. Op het luchtbeeld van de jaren '80 is de huidige situatie reeds te herkennen. Vanwege het relatief jonge karakter van de aanwezige bebouwing kan ter hoogte van het onderzoeksgebied redelijkerwijs uitgegaan worden van een relatief éénduidige verticale stratigrafie.

In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn enkele archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. De vindplaatsen die zijn opgenomen op het kaartblad van de CAI betreffen hoofdzakelijk waarnemingen bij werkzaamheden in de stad en bestaan uit resten van laatmiddeleeuwse of jongere ouderdom. Bij recent uitgevoerde bureauonderzoeken werd enkel onderzoek geadviseerd daar waar geplande werken de 14^e-eeuwse stadsomwalling aansneden.

Op basis van de beschikbare gegevens kan in de omgeving van het onderzoeksgebied uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat voornamelijk uit resten van landelijke bewoning of aanverwante activiteiten. Echter wordt vanwege de zeer beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied en de reeds aanwezige infrastructuur een doorlopend onderzoekstraject als weinig zinvol beschouwd.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Universiteit Gen

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

